

de vragen en de antwoorden, de daarop gevolgde schorsingen, en ge weet er weer alles van. Ieder moest zeggen: „alopeks“. Geen letter eraf.

Sedert dien is er telkens een lettertje afgegaan. Maar men zei: het blijft zoo als het is: alopeks. „Een ei is geen ei“, zingen de Kamper kinderen tegen Paschen; „een letter is geen letter“, zeggen soms groote menschen in en buiten Kampen. Zegt u „alopeks“? Dat is „alopeks“.

Later ging er weer een letter af. „Loopeks“ werd in een anderen mond „oepks“. Zegt u „oepks“? Dat is „alopeks“.

En zoo voort.

1944 is niet 1950. In 6 jaar kan men telkens wel een letter laten vallen en een vervangingsformule geven. Alleen maar: zeg, dat het blijft bij „alopeks“.

Nu is het 1950. Nu zeggen misschien sommigen doodgewoon „vos“. „Vos“. Sommigen hebben in hun laatste publieke persuitlatingen van die zestien punten één puntje in hun discussies overgehouden. Ze hebben dat volle harde woord „alopeks“ laten gaan. Ze zeggen soms „vos“. En ze vragen naar het schijnt: zijn we zóó ontvankelijk? Is dit nu het goede grietech? Ja of neen?

Het antwoord luidde in 1944: wie ook maar één haar afwijkt van „alopeks“, of reeds niet belooft, geen haar er van af te wijken, die moet henen uit.

Het antwoord, zal dat luiden in 1950: zeg maar „vos“? Want „vos“ is hetzelfde woord als „alopeks“? Wij moeten dat afwachten. Misschien denkt iemand: dat is een grapje. Het is daarvoor geen tijd. Ik zou antwoorden: situatietekening is, als ze juist is, een zaak van ernst, en een hulpverlening tot betrachtning van den ernst. Waarschijnlijk zal volgende week te zien zijn, of hier een scheeve voorstelling van wat mogelijk is gegeven werd.

K. S.

Personen of tendenzen

Dr F. L. Bos (Vlaardingen) schrijft in „De Roeper“ (25 Febr. 1950) een artikel onder het opschrift: „Weer naar elkaar toe“. Hij geeft een verhaal over zijn vroegere houding: „bij met de vrijmaking ben ik nooit geweest“, „toen anderen er allang mee klaar waren, bleef ik nog dwalen“, „altijd ben ik blijven doelen“. Dat wisten we al lang; en het kwam ook uit in de brochures, die dr Bos destijds schreef; er stond veel goeds in, maar aan het slot werd vaak weer de onzekerheid aan het woord gelaten.

Maar nu iets anders. Hij merkt op: „zelfs de diep-ingrijpende schorsingen op zichzelf genomen“ (hoe kan dat??? K. S.), vormden voor mij het groote beletsel niet. Die waren soms (! K. S.) ook wel wat („wel wat!“ - K. S.) verdiend door een optreden, dat weinig (! K. S.) behoudend was voor de kerkelijke gemeenschap“.

We ontleden dit zinnetje nu maar niet. Het is, daar zijn we vast van overtuigd, niet goed. Een schorsing moet niet „wel wat“ doch dubbel en dwars verdiend zijn. „Op zichzelf genomen“ kunnen schorsingen niet worden, bij elke schorsing moeten de gronden nauwkeurig worden gewogen (reeds om de schorsers eerlijk te bejegenen). En een optreden, dat „weinig behoudend“ is, is dan toch „behoudend“; maar een scheurnaker scheurt.

Maar dit blijft rusten. We denken aan iets anders. Dr Bos heeft in Oosterbeek II publiek verteld, dat er van „vrijgemaakte“ zijde wel agitatie gevoerd was. Toen de classis Schiedam hem vroeg: bedoelt u personen of tendensen, gaf hij — blijkens peraverslag — geen antwoord. In zijn kerkeraad waren leden, die vonden, en zeiden, dat zoo'n beschuldiging moest worden waargemaakt of anders teruggenomen. Zij namen hem die uitlating kwalijk. Toen heeft dr Bos later in den kerkeraad verklaard, dat hij geen personen, doch tendenzen bedoeld had. De conclusie Oosterbeek was daarmee van de baan geblazen (wat meer gebeurd is, door de H.H. Volten en Toornvliet). Gevolg van dit zakelijk onttrachten van zijn eigen verklaring was, dat nu enkele kerkeraadsleden zich bevredigd verklaarden en op dit punt niet meer hun bezwaren handhaafden; ze gingen de gemeente opwekken, na deze bevredigende verklaring van den predikant hem op dit punt te déchargeeren. En dr Bos kreeg toen een positiewijziging in den kerkeraad, waarop aanstonds conclusies gebouwd zijn in 't openbaar.

Wat blijkt thans?

Dat dr Bos wel degelijk aan personen gedacht heeft. Want hij weet verschil te maken tusschen schorsing en schorsing. Soms waren ze „wel wat verdiend“ door een optreden „dat..... op agitatie neerkomt“ („weinig behoudend voor de kerkelijke gemeenschap“).

Conclusie: de kerkeraad heeft zijn positiewijziging (hoezeer begrijpelijk na die verklaring: geen personen bedoeld, doch tendenzen) laten geschieden op een grond, die thans door dr F. L. Bos zelf wordt weggeslagen.

Tweede conclusie: men weet niet wat een Oosterbeek-sche „conclusie“ nu eigenlijk waard is.

Opmerking: dr F. L. Bos geeft in vage termen een trap aan broeders, maar laat na uit de officiële stukken ook maar één letter te citeeren.

En als hij zegt: „persoonlijk onrecht had moeten worden geduld“, dan stapt hij over op het standpunt dergenen, die een schorsingsgrond (die de heele kerk officieel normeert, en dus de schapen raakt) verdraaien tot een persoonlijk geval van een of ander herdertje. Dat is even misleidend als toen dr A. de Bondt van het boek van H. J. Schilder, die over de kerken van dr de Bondt schreef, verklaarde: ds Schilder schrijft een oek over zichzelf.

De duivel is op jacht. Hij „speelt er mee“.

K. S.

Ficties

Dr F. L. Bos vervolgt zijn requisitoir tegen de broeders: „Door de verkondiging van het z.g. ratificatierecht werd formeel elk gezag der meerdere vergaderingen tot een fictie“.

Antwoord: nonsens.

Wie prof. Deddens' betoog in dezen leest, zal zijn argumenten niet kunnen weerleggen. Dat kon ook dr Bos niet. En dat prof. Deddens, hoogleraar in het kerkrecht, „elk gezag der meerdere vergaderingen tot een fictie“ maakt is zelf een fictie.

Wat geen fictie is dat is dit: dr Bos loopt zelf het gezag der meerdere vergaderingen ondersteeven. Terwijl de synode besluit gaat hij „doorbreken“. En terwijl nog geen mensch weten mag, wat hij precies heeft afgesproken met de synodocratische deputaten, wordt het volk, dat nog van niets weet, al vast door hem bewerkt in de richting van: pas op, we gaan „weer naar elkaar toe“. Dit is spelen met het gezag der meerdere vergaderingen en met dat der kerken. Spelen met haar vertrouwen.

K. S.

Gaan!

Het slot van dr Bos' artikel luidt:

„Wie de gemeenschap, waarin hij verkeert, niet meer 'zegenen' kan door zijn aanwezigheid, moet m.i. dan ook niet langer wachten, maar gaan, zoodra de weg der hereniging is gebaad“.

Dat het hiertoe komen zou, wisten wij al lang. We hebben het vermoed sinds Oosterbeek. Waarom dr Bos zoo vreeselijk kwaad geweest is, toen wij destijds over Oosterbeek schreven: „een aanval op de vrijmaking als acte van trouw“ is ons altijd een raadsel geweest; hij zegt het immers eindelijk zelf zoo in zijn „blecht“? „Bij met de vrijmaking ben ik nooit geweest“. Ik wel, ik was niet bij met de noodzaak van vrijmaking (want die noodzaak was: het nemen van valsche besluiten, het opleggen van valsche bindingen, en de beantwoording van een vrijmaking van enkele besluiten met een krasse uitwijking over heel de linie). Maar ik was wel bij met het feit der vrijmaking: men verheugt zich niet over een inbraak, maar men verheugt zich wel over het afslaan van de inbraak (en van de inbrekers).

Dat dr Bos het vraagstuk zoo onhelder stelt, ligt natuurlijk niet aan eenig gebrek in denkvormen. Het verklaart zich alleen uit 't feit, dat hij allang gekozen heeft. Wat men hem daarbij kwalijk nemen moet, is het niet voor het front komen met zijn conclusies en afspraken. Eerst moesten we allemaal bidden voor Oosterbeek. Maar geen mensch mocht bidden voor zijn geheime

Tusschen Kuyper en Barth (IV)

POP. WETENSCH. SCHETSSEN

IV. CORRECTIES OP BARTH?

6) Reeds in de beoordeeling van het vorige deel schreven wij, dat Barth er bij dr Berkouwer gunstiger afkomt dan vroeger. Herhaaldelijk meent hij te kunnen wijzen op „correcties“ bij Barth, vergeleken met eerdere uitspraken van dezen theoloog. De vraag is nu: kan hier werkelijk van „correcties“ worden gesproken? Tot onzen spijt moeten we nu reeds concluderen, dat deze „correcties“ meermalen „constructies“ van dr Berkouwer zijn en in Barth „in“ worden „gelezen“. We geven enkele voorbeelden.

Zoo in het tweede deel, waar Berkouwer tot de conclusie komt: „Wie deze uitspraken (door hem boven geciteerd) van Barth bestudeert en ze lezen wil in het licht van geheel Barth's dogmatiek, zal er niet in kunnen lezen een loochening van de heiliging. Dat moge meermalen zoo schijnen in de krasse antithetische uitspraken, waarin hij zich verweert tegen de „ingestorte genade“, als grondslag der rechtvaardiging, maar wie Barth's beschouwingen over de dankbaarheid der kinderen Gods in rekening brengt, zal moeten erkennen, dat het hier niet gaat om erkenning of loochening van de heiliging, maar om de aard van deze werkelijkheid“ (72). Bewijs? Barth erkent, dat het in zijn oppositie tegen het Roomsche habitusbegrip gaat om het „im Glauben durch das Wort und den Heiligen Geist bestimmten Sein des Menschen“ (K.D., 1, 2, pag. 440). Maar wat constateeren we, als we deze plaats controleeren? Dat het enkele uit het verband van een zin gerukte woorden van Barth zijn, die in hun verband gelezen, in een geheel ander licht komen te staan.

Barth opponeert nl. in dit verband tegen een uitdrukking van de oude Gereformeerden, die van de liefde spraken als een habitus a Spiritu Sancto infusus, d.w.z. een „hebbelijkheid“ ons ingestort door den H. Geest. Die oude Gereformeerden beleden in deze terminologisch wel aanvechtbare woorden, dat onze liefde reële, werkelijk presente vrucht van Gods Geest in ons leven is. Barth opponeert tegen deze uitdrukking. Ze zou de „vrijheid“ der genade aantasten, maar tenslotte schrijft hij, met zijn weergaloos vermogen oudere gereformeerde theologen modern dialectisch te interpreteren: „Gemeint war mit diesem bedenklichen Ausdruck (nl. de boven geciteerde) doch wohl das Richtige: wir haben die Liebe nicht (!) in jenen „Akten“ (!) zu sehen und zu verstehen, in welchen sie Gott bald dargebracht, bald auch nicht dargebracht wird, sondern in dem (en dan volgt het citaat van dr Berkouwer) im Glauben durch das Wort und den Heiligen Geist bestimmten Sein des Menschen“. A) Is dit citaat uit

het verband gerukt of niet? Wat beteekent het, dat het „Sein“ van den mensch door Woord en Geest „bestimmt“ is? In ieder geval niet, blijkens het complete citaat, dat er werkelijke akten van liefde door Gods Geest in ons leven gewerkt kunnen worden. Het blijft bij een „bestimmt“ zijn in het geloof door Woord en Geest en wie weet, hoe Barth het geloof ziet als een Augenblicks-gebeuren verstaat, hoe hier in feite de presentia salutis, de werkelijkheid van het heil in ons leven geloofend wordt.

Precies eender staat het met de overige citaten, die de auteur in dit verband geeft. Op blz. 73 betoogt hij, dat het Barth er vooral om te doen is te laten zien, dat de liefde van ons gegrond is in de liefde Gods en dat dit een onomkeerbare relatie is. Maar waarom eindigt de schrijver het citaat juist daar, waar Barth vervolgt: „Die Liebe ist nur und kann nur sein wollen die gehorsame Aufrichtung der Zeichen der göttlichen Gnade“ B) En wie weet, wat Barth onder „Zeichen“ verstaat en hoe hij ook door dit woord weer wil wegrencen, dat Gods liefde werkelijk presente vruchten draagt in ons leven en niet maar „Zeichen“ nalaat van haar blikseminslagen, staat verbaasd toe te zien, dat de citatennoteren van dr Berkouwer juist bij deze woorden stopte.

Nog sterker is het spel met de citaten bij het derde citaat van Barth, dat Berkouwer op pag. 73 aanvoert ten bewijze, dat Barth de heiliging niet loochent, maar alleen over haar specifieke aard wil handelen. We schrijven thans het citaat af, zooals het in Barth's dogmatiek te vinden. We spatieëren alleen de woorden, die dr Berkouwer heeft weggelaten.

Barth schrijft dan: „Wie sollte die Liebe zu Gott untätig sein können? Sie ist ganz Tätigkeit, aber ganz als Antwort des Menschen auf das, was Gott zu ihm gesagt hat. Als solche Antwort ist sie Werk und hat sie auch Werke. Sie ist aber Werk, und sie hat Werke darin, dass sie Zeugnis des Werkes Gottes und eben damit Preisgabe alles Selbststuhms und aller Ansprüche ist“ (K.D., I, 2, 442). C)

De gespateerde woorden zijn door dr Berkouwer weggelaten en het slot van het citaat is aan het eerste gedeelte verbonden, doordat dr Berkouwer beide gedeeltes aan elkaar lascht met de woorden: „al is ze tegelijk“.

Wie nu het geheele citaat rustig overweegt, komt tot de conclusie, dat zonder de gespateerde woorden het aardig positief klinkt. De liefde heet hier activiteit te bezitten en werken te verrichten. Wel, wel, werken door onze liefde! Men zou haast gaan denken, dat Barth zoo ongeveer gereformeerd

denkt over de positieve heiliging. Maar wie verder de gespateerde woorden leest, constateert al spoedig, dat daar juist dynamiet gelegd wordt onder alles wat tot duivelse betoogd is. Want de liefde is werk en heeft werken in haar getuigenis zijn van Gods werk! Nu zijn we weer even ver als daar straks. Want met „Zeugnis“ bedoelt Barth het residu van het nimmer continue, nooit in ons platte vlak ingaande en daarin met ons meegaande werk Gods. Zoo is de H. Schrift „Zeugnis“ van de Openbaring, van het Wort Gottes, dat door onze werkelijkheid heenflitst, maar daarin niet neergelegd wordt, daarin niet met ons meetrekt. Trek de lijn door en ge ziet hetzelfde bij de liefde. Gods liefde trekt nooit zoo met ons mee, dat ze in ons leven concrete blijvende vruchten doet rijpen. Alleen maar „Zeugnisse“ laat ze achter, als de sporen van haar inslag.

Dr Berkouwer moet dit ook gevoeld hebben, waarom laat hij anders deze zoo betekenisvolle woorden zonder nadere aanduiding midden uit dit citaat weg?

We meenen daarom, dat een nadere beschouwing van deze citaten heel het betoog van dr Berkouwer, dat er bij Barth van heiliging in den zin van de gereformeerde theologie gesproken zou kunnen worden, omverstoort.

Hetzelfde op den klank af citeeren, zonder zich rekenschap te geven van den werkelijken inhoud der termen en het verband, waarin ze neer geschreven worden, treffen we aan op pag. 113 van Geloof en Heiliging.

Ook daar meent dr Berkouwer een zekeren vooruitgang bij Barth te kunnen constateeren. Hij heeft eerst, en nu werkelijk critisch, beschreven Barth's beschouwingen over het kindschap Gods, die uiteraad een eschatologisch karakter dragen. Barth had betoogd, dat het noodig is onze wedergeboorte en ons kindschap „vorbehaltlos eschatologisch“ te verstaan (111). Maar Berkouwer had daartegenover betoogd en terecht: „Het is onmiskenbaar, dat de Schrift op 'n andere wijze over 't kindschap Gods spreekt“ (112).

Maar de auteur meent, dat daartegenover andere uitspraken te stellen zijn, die deze eerdere uitspraken schijnen te corrigeren. En nu lezen we weer met bijzondere aandacht, welke bewijzen daarvoor worden aangevoerd. Het zijn vooral enkele uitspraken uit de Kirchliche Dogmatik van 1940 en 1942, die thans als correctie op de uitspraken over het „eschatologische“ kindschap van 1930 moeten fungeren.

Dr Berkouwer voert daar vooral twee bewijzen voor aan: in de eerste plaats dit citaat: „Rechtfertigung heisst also wirklich: totale und radikale Annahme des Sünders und also totale und radikale Umkehr und Verwandlung des Seins und Tuns, in welchem er, ohne sich zu entschuldigen, ohne sich selbst rechtfertigen zu können vor Gottes Richterstuhl erscheint, Gott

de broe-
caterrecht
dingen tot

zijn argu-
k dr Bos
kerkrecht,
en fictie"

lf het ge-
n. Terwijl
erwijl nog
afgespro-
het volk
rkt in de
naar toe".
nderingen
ouwen.
K. S.

niet meer
t. dan ook
g der her-

t. We heb-
r Bos zoo
over Oos-
g als acte
ij zegt het
ij met de
was niet
noodzaak
eggen van
een vrij-
ultwijzing
t het feit
in inbraak
van de in-

t, ligt na-
gen. Het
g gekozen
oet, is het
les en af-
or Ooster-
ja geheime

zie verder
l spoedig
nder alles
e is werk
s zijn van
ar straks.
esidu van
ik ingaan-
ds. Zoo is
t, van het
heenflitst,
niet met
stzefde bij
ons mee,
chten doet
ichter, als

n, waar-
bete-
nadere
eitaat

schouwing
Berkouwer,
van de ge-
n worden,

er zich re-
nhoud der
geschreven
Geloof en

eren voor-
Hij heeft
n Barth's
de uiter-
Barth had
rte en ons
r verstaan
r betoogd
Schrift op
kt" (112).
er andere
uitspraken
er met bi-
or worden
ken uit de
thans als
tologische"

wijzen voor
ntfertifung
nahme des
akehr und
m er, ohne
chtfertigen
eint, Gott

conferenties met de synodocratische deputaten. Want dat bleef allemaal geheim.

Intusschen: daar staat het woord „gáán“!

We zijn blij dat het niet gelukt is, het zoover te krijgen, dat dr Bos is weggezonden. De verantwoordelijkheid ligt nu alleen bij hem. En hoe zwak de gronden zijn, ziet men uit zijn „bleet“ („ook wel wat“), „soms“, een „geest“. Wij wenschen hem geen verdriet toe, maar letten wel op de „geesten“, die hij straks in de armen valt.

Nog iets. Met opzet heeft ons blad zich er voor gewacht te zeggen: dr Bos gaat. Om niet meer te zeggen dan wij mochten, en om niet door al te haastige conclusies zelf aanleiding te worden, dat dr Bos kon zeggen: „zie je wel?“ hebben we openlijk geschreven (eenige weken geleden): concludeer niet meer dan er staat. Best mogelijk, dat o.a. dr Bos, indien de synodocratische samensprekingsdeputaten op de gemaakte afspraken het „fiat“ hunner synode krijgen, dan niet „gaat“, doch de kerken nog zal verzoeken, over de nieuwe formules en uitspraken der synodocraten zich te beraden.

Wat zijn we blij met die voorzichtigheid.

Want nu is het alleen maar dr Bos zelf, die het woord „gáán“ in den mond neemt. Zie ik het wel, dan heeft hij de schepen achter zich verbrand; wij niet. Een van beide: zijn voorstellen worden aanvaard of niet aanvaard door de Haagse vergadering. Stel eens, dat ze niet aanvaard werden? Dan zou voor dr Bos het parool moeten zijn: blijven (alsof dat 'n kwestie ware van eigen beschikking, en alsof een gemeente zich zóó kan laten behandelen, elken Zondag.....). Maar van „blijven“ heeft hij naar het schijnt afgezien: want hij zelf is het, die spreekt over „wie de gemeenschap, waarin hij verkeert, niet meer zegenen kan door zijn aanwezigheid“. Dat betekent dus (tenzij we niet meer lezen kunnen): ik kan door mijn aanwezigheid de gemeenschap waarin ik verkeer niet meer zegenen. Ergo: hij wil gaan. In elk geval gaan. Dadelijk gaan: „niet langer“, staat er. Preekt dr Bos nog wel op den dag van morgen? Ik weet het niet. Hoe het zij: hij is volkomen zeker van zijn zaak, d.w.z. van de houding der Haagse synode (dan hebben die deputaten de synode al vast in hun zak) of — hij heeft zich uitgeleverd op genade of ongenade. Misschien ook gaat hij werkloos aan den kant zitten (persoonlijk onrecht moet worden geduld!)

Hoe het zij — we zullen binnenkort van heel wat geharrewar en ruzie over onwettelijkheden af zijn. En we zullen zien gáán, van wie het gaan te vermoeden was. En we zullen de fabel over al die nieuwe bindingen meteen zien bespottelijk gemaakt. En we zullen beleven, dat dr Bos niet meer boos kan worden op menschen, die zich afvragen wat hij zich afvraagt: kan die aanwezigheid (als er niets gebeurt!!!) nog zegenend zijn? Ooh, waarom moet men zóólang wurmen, voor het directe woord er uit is? K. S.

deut niet Böses um in Gutes, indem er uns rechtfertigt; Gott treibt wirklich keine allegorische Exegese“ (K.D., II, 846). D)

In verband met deze uitspraak van Barth citeert de schrijver nog een tweede op dezelfde pagina van de Kirchliche Dogmatik: „Das ist die Vergebung der Sünde: dass diese zwei Praedikationen sich nicht etwa ausschliessen, sich aber auch nicht in dialektischem Gleichgewicht, sondern im Uebergewicht der Zweiten gegenüber den ersten gegenüberstehen, dass ihre Folge unumkehrbar ist, das Gott nie aus dem Guten Böses, wohl aber aus dem Bösen Gutes macht, dass also semper justi das zweite und letzte Wort ist, das hier zu hören und zu bedenken ist. Das ist Gottes Gnade im Gericht“. E).

Tot recht begrip van de zaak zij nog opgemerkt, dat dit laatste citaat volgens dr Berkouwer een explicatie is van het „tegelijk rechtvaardige en zondaar“, een bekende uitspraak van Maarten Luther (simul justus, simul peccator). Het zou ons te ver voeren, hierop dieper in te gaan. Genoeg zij, dat o.i. dit bekende Lutherwoord schriftuurlijk verstaan kan worden in den zin van Zondag 23, vr. en antw. 60: al is het, dat mij mijn conscientie aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaar gezondigd..... nochtans God mij de volkomen genoegdoening enz. van Christus schenkt en toerekent!

Maar hier maakt dr Berkouwer o.i. een fout. Immers de woorden, die hij van Barth uit 1940 citeert uit de Kirchliche Dogmatik, 2, 1, handelden inderdaad over dit Lutherwoord simul justus, simul peccator. Maar hij maakt o.i. een fout als hij het bovenstaande citaat inleidt met de woorden, dat Barth daarin opnieuw het „tegelijk rechtvaardige en zondaar“ expliciteert. Want Barth leidt de bovenafgeschreven zin in met de volgende, helaas niet door dr Berkouwer geciteerde woorden: „In dem Urteil Gottes sind wir beides: semper peccatores, semper justi. Dat wil zeggen: in het oordeel Gods zijn wij beide: altijd zondaren, altijd rechtvaardigen.“

Wat is nu de fout van dr Berkouwer? Dat hij, vermoedelijk te haastig lezende, niet gezien heeft, dat het nu niet ging om Luthers uitspraak, simul justus, simul peccator: tegelijk rechtvaardige en zondaar, maar dat Barth hier slechts een zinspeling op die bekende uitspraak maakt, maar tegelijk den zin ervan wezenlijk verandert door te zeggen: semper (altijd) zondaren, semper (altijd) rechtvaardigen.

Ja, Barth verandert den klassieken zin, want het tegelijk rechtvaardige, tegelijk zondaar van Luther kan zeer wel verstaan worden als een uitspraak van den zondaar omtrent zichzelf in den zin van Zondag 23. Onze conscientie blijft ons tot aan onzen dood aanklagen, dat wij Gods geboden overtreden en nochtans spreekt God ons van die overtredingen vrij! Maar Barth zegt hier: In dem einen

.. De „Geest“

Wie van de officiële stukken geen nota neemt of geen kennis ervan geeft, en toch zijn wil wil doorzetten, vlucht vaak in de schrijverij over „geest“ en „geestesgesteldheid“. Zoals dr Ridderbos (H. N.) het verwijt van scheurmakerij en ketterij op die en die bepaalde gronden vervangt door het altijd gemakkelijke redeneeren over een „geestesgesteldheid“, zoo schrijft thans dr F. L. Bos over „den geest van werkelijkheid“, die „hoe langer hoe meer openbaar wordt“.

Vraag hem maar niet meer: bedoelt u personen of tendenzen? Het antwoord zal wel of uitblijven, of verlopen zooals dat in den kerkeraad van Vlaardingen. K. S.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

Een valsche tong. Spr. 6:17.

De Spreukendichter weet, door de verlichting des Geestes, de gevaren waaraan elk menschenkind, ook elk kind, ook zijn eigen zoon bloot staat bij zijn verkeer in deze, door God goed-geschapen, maar door de zonde verdorven wereld.

Zooals een tuinman, op de wandeling met zijn kinderen, door den tuin, waar de bloemen in eindeloze verscheidenheid van vormen en kleuren staan te bloeien, in staat is die planten aan te wijzen, welke vergiftig zijn, en daardoor een groot gevaar opleveren, daarom hen waarschuwt, ze toch niet aan te raken, of haar geur in te ademen, of ze in den mond te steken — zoo ook doet deze wijze Opvoeder, die zijn kinderen rondleidt in een wereld met haar vele schoon, dat oogen en ooren boeit en bekoort, maar, waarin ook zooveel voorkomt en daaronder dikwijls wat juist voor de jeugd het meest aanlokkend is — hetwelk groot, soms doodelijk gevaar oplevert, voor een elk die daartegen niet op zijn hoede is — hij wijst het hun aan, hij waarschuwt hen daartegen:

„Pas op voor de hooge oogen!“ „Wacht u voor de valsche tong!“

Zeker, de tong is ook een van de wonderen der schepping Gods; een kunstig instrument, door God aan den mensch gegeven; voor velerlei doeleinden volmaakt geschikt en niet te vervangen. In de werkplaats van den mond, waar de spijzen fijngemaakt en

Urteil Gottes sind wir beides: semper (altijd) zondaren, semper (altijd) rechtvaardigen.

Dit nu strijdt radicaal met Zondag 23, want daar belijdt de kerk, dat wij door het geloof RECHTVAARDIG VOOR GOD ZIJN. In het vrijsprekend oordeel Gods blijven wij niet altijd zondaren, maar wordt het zoo, dat wij voor God zijn ALS HADDEN WIJ NOOIT ZONDE GEHAD NOCH GEDAAN, JA ALS HADDEN WIJ ZELF AL DE GEHOORZAAMHEID VOLBRACHT, DIE CHRISTUS VOOR ONS VOLBRACHT HEEFT!!¹⁵⁾

Barth kan nog zoo sterk betoogen, dat in dit oordeel Gods het semper justi het laatste woord is, en dat er een overwicht is van het tweede oordeel op het eerste, van het „rechtvaardig“ op „zondaar“, dat neemt niet weg, dat hij eerst geponeerd heeft, dat het altijd zondaren, altijd rechtvaardigen in het oordeel Gods naast elkaar staan. Dat wordt principieel door het overwicht van het een op het ander niet opgeheven en we staan hier dus weer voor één van de grondmotieven van Barth's denken, nl., dat heel de kwestie van onze schuld en smet enerzijds en onze rechtvaardiging en heiliging anderzijds, gemaakt wordt tot een zaak, die feitelijk buiten ons om gaat, en gereduceerd wordt tot een ons in het „oogenblik“ des geloofs bekend gemaakt oordeel Gods. De werkelijke troost van Zondag 23 is hier ten eenenmale opgeblazen. En het is m.i. van een dogmaticus als dr Berkouwer een fout, dit niet te hebben gezien, ja hier zelfs een „correctie“ te moeten zien op Barth's eerdere woorden over het eschatologische kindschap. Dr Berkouwer had moeten zien, dat de vooronderstellingen van Luther's simul justus, simul peccator en van Barth's semper peccatores, semper justi van elkaar even ver verwijderd zijn als het Westen van het Oosten.

We zouden voorts ter „explicatie“ van deze besproken citaten van Barth nog kunnen wijzen op wat Barth één bladzijde verder in zijn Dogmatik (847) schrijft, dat nl. dit alles slechts waar is „im Ereignis und im Vollzug des göttlichen Gerichtes“, waardoor alles weer verlegd wordt van het met ons meetrekkend en betrouwbaar spreken Gods in de Schriften naar den bliksemingslag van het eigenlijke (althans volgens Barth) Woord Gods. We zouden er voorts nog op kunnen wijzen, dat Barth op deze zelfde bladzijde betoogt dat nota bene deze dogmatische sententie van de rechtvaardiging van den zondaar even aanvechtbaar is (genau so anfechtbar) als de sententie, dat wij in Gods gericht als overtredders bevonden worden. Dat deze sententies slechts „rekonstrukties“ zijn van een „Ereignis“ (voorval), waarop ze „betrokken“ zijn, maar dat het „eigenlijke“ van deze daad Gods alleen door God zelf verstaan kan worden. Daarmede wordt feitelijk ook het be-

gemalen worden, doet de tong dienst als een knecht, die alle stukjes en brokjes ter plaatse brengt, waar ze behooren, opdat de kiezen en tanden ze kunnen bewerken; maar tegelijk is diezelfde tong in staat als keurmeester op te treden, om de spijzen te proeven; om, wat niet goed is, uit te schiften, maar ook opdat de eter smaak zou hebben in het noodzakelijke werk van eten en om hem den maaltijd tot een festijn te maken.

En nog zijn daarmee haar functies niet alle genoemd. Zij is ook het instrument, dat den mensch in staat stelt om te spreken. Zoo spreekt de Apostel Jacobus van haar: een klein lid, maar dat groote dingen roemt; waardoor we God en den Vader loven — maar waar we ook mee de menschen kunnen vloeken, die naar de gelijkenis Gods gemaakt zijn.

Toen de Schepper van hemel en aarde zag, al wat Hij gemaakt had, zag Hij ook de menschentong, en zie, ze was zeer goed. Met welgevallen zag Hij op ze neer, volkomen geschikt als ze was voor al de diensten, waartoe Hij ze bestemd had.

Maar tengevolge van den zondeval heeft wel niet de tong haar functies verloren, maar heeft de gevallen mensch ze gebruikt, om daarmee slechte dingen te doen: In plaats van God er mee te loven, vloekt hij daarmee zijn naasten; hem gegeven om er de waarheid mee te spreken, stelt hij ze in dienst van de leugen. Door God goed geschapen, wordt ze dienst van den zondigen mensch tot een onbedwingelijk kwaad.

Hoe wordt daarmee Gods heerlijk scheppingswerk ontadeld en bedorven; is het wonder, dat de Heere dit doen des menschen verafschuwt, haat! — hoe het Hem een gruwel is!

En dan wel in het bijzonder de valsche tong!

De valsche tong, waarmee reeds de slang in het Paradijs is begonnen, toen ze vriendelijke, liefelijke woorden sprak tot den eersten mensch; welmeenend, getuigend van groote zorg voor Eva, die door den Heere blijkbaar werd tegengewerkt en achteruitgesteld: „grijp zult als God zijn!“ „Gij zult den dood niet sterven!“ „Luister naar mij, ik meen het zoo goed met U en zoek het beste voor U!“

Elk woord een gifdruppel voor de ziel. En Eva, zelfs Eva, heeft die valsche tong niet herkend en is, met het gansche menschelijke geslacht er het slachtoffer van geworden.

En ieder, die de valsche tong gebruikt, om daarmee den argeloozen mensch in het verderf te storten, openbaart zich als een kind des duivels.

trouw bare van den inhoud van Zondag 23 opgeblazen. Het daarin uitgedrukte is hier dus slechts een approximatiepoging, een „benaderingspoging“ om in menschelijke woorden uit te zeggen, wat inderdaad slechts door God te zeggen valt. We staan hier evengoed voor precies dezelfde grondgedachten van Barth als vroeger en heel Berkouwer's constructie van Barth's „correcties“ is, het klinkt misschien hard, niets anders dan een wenschdroom.

We moeten tot onzen spijt constateeren, dat een theoloog als van Niftrik Barth hier heel wat beter begrepen heeft dan dr Berkouwer. Hij schrijft tenminste in zijn Kleine Dogmatiek: „Zonde is in het Protestantisme (wat is dat? R. H. B.) een oordeel, een Woord, een beoordeelend Gods, die alleen kan worden opgeheven door een ander Woord —, door het eigenlijke (Zie boven!, R. H. B.) Woord — door het Woord der vergeving en der vrijpraak. Hier zijn wij weer terug bij de dialectiek (!) van Evangelie en Wet, die wij in de vorige paragraaf hebben leeren kennen.“¹⁶⁾ Inderdaad, dit is een heel wat betere weergave van Barth's semper peccatores, semper justi!

A) „Bedoeld werd door deze bedenkelijke uitdrukking toch wel het juiste: wij hebben de liefde niet in die akten te zien en te verstaan, waarin ze nu eens God bewezen, dan weer ook niet bewezen wordt, maar in het in het geloof door het Woord en den H. Geest bepaalde zijn van den mensch“.

B) „De liefde is slechts en kan slechts willen zijn de gehoorzame oprichting van de teekenen van de Goddelijke genade“.

C) „Hoe zou de liefde tot God werkeloos kunnen zijn? Ze is één stuk activiteit, maar geheel als antwoord van den mensch op dat, wat God tot hem gesproken heeft. Als een dergelijk antwoord is ze activiteit(werk) en brengt ze ook werken voort („heeft ze ook werken“). Ze is echter werk, en ze heeft werken daarin, dat ze getuigenis van het werk Gods en juist daardoor prijsgave van alle zelfroem en van alle aanspraken is“.

D) „Rechtvaardiging wil dus werkelijk zeggen: totale en radicale aanneming van den zondaar en aldus totale en radicale omkeering en verandering van het zijn en doen, waarin hij, zonder zich te verontschuldigen, zonder zichzelf te kunnen rechtvaardigen, voor Gods rechterstoel verschijnt. God noemt het boze niet goed, als Hij ons rechtvaardigt; God bedriift werkelijk geen allegorische exegese“.

E) „Dat is de vergeving der zonden: dat deze twee predikanten elkaar niet zoo ongeveer uitsluiten, echter ook niet in dialectisch evenwicht, maar met het overwicht van de tweede over de eerste tegenover elkaar staan, dat hun volgorde onomkeerbaar is, dat God nooit uit het goede iets boos, wel echter uit het boze iets goeds maakt, dat aldus semper justi (altijd rechtvaardigen) het tweede en laatste woord is, dat hier te hooren en te bedenken is. Dat is Gods genade in het gericht“.

¹⁵⁾ Vergelijk de Latijnsche text van den Catechismus: antw. 59: Quod in Christo iustus SUM CORAM DEO en vr. 60: Quomodo iustus ES CORAM DEO? En vr. 61: Cur sola fide te iustum ESSE affirmas?